

Te Reo Matatini me te Pāngarau i te NCEA

He aratohu mā ngā ākonga me ngā whānau 2024-2027

He aha te reo matatini?

Ko te reo matatini, arā, ko ngā mata tini o te reo Māori - ko te mārama ki te reo Māori, ko te mōhio hoki ki te whakawhiti kōrero i ūnā āhuatanga katoa: tae atu ki te pānui, ki te tuhituhi, me te kōrero. Mā te reo matatini e hono ai te tangata ki te tangata: ū rātou whakaaro, ū rātou mātauranga me ū rātou kaupapa.

HEI TAUIRA:

Ko te whakapuaki
kōrero ki te marae

I te wā e titoa ana, e waiatahia
ana hoki he waiata

Ko te tuhi i tētahi
pūrongo rangahau

He aha te Pāngarau?

Ko te Pāngarau i te horopaki o te NCEA, ko te mārama ki te pāngarau me te mōhio ki te whakahāngai i te pāngarau ki ngā āhuatanga o ia rā, i tō kāinga, i tō kura, i tō marae, i tō hapori anō hoki. Ka whai wāhi ki te pāngarau te whakaaro me te kimi māramatanga mā roto i te reo Māori. He mea nui te pāngarau, nā te mea, kei ngā wāhi katoa te pāngarau, ka mutu, he reo e mōhiotia ana i te ao whānui.

HEI TAUIRA:

Ko te whakarite hui

I te wā e hoko taonga mai
ana, e mahi ana rānei te
tangata me te moni

Ko te ine i te taumaha
me te nui o ngā mea

Ehara i te mea he kaupapa
ako noa iho te reo Māori i ngā
akomanga o Te Reo Māori i te
kura. Kāore hoki te pāngarau
e kitea anake i te akomanga
o te Pāngarau. Whakamahia
ai te reo matatini me te
pāngarau i ngā wāhangā ako
katoa, i te maha hoki o ngā
tūāhuatanga o ia rā.

**Ki hea atu anō whakamahia
ai te reo matatini me te
pāngarau i te ao o ia rā, i te
kura anō hoki?**

**Me pēhea tā ngā kaiako
tautoko i a koe ki te
whakawhanake i aua
pūkenga?**

Ko Te Reo Matatini me te Pāngarau i te ara o te NCEA

Me whakaatu rawa e te ākonga ngā pūkenga pānui, ngā pūkenga tuhituhi, ngā pūkenga kōrero me ngā pūkenga pāngarau e whakawhiwhia ai ki tētahi tohu NCEA. He rite tonu te kīia o tēnei, ko te paerewa tautokorua o Te Reo Matatini me te Pāngarau i te NCEA.

Ahakoa e āhei ana tā te ākonga koke tonu i te ara o te NCEA, me mātua tutuki te paerewa tautokorua o te reo matatini me te pāngarau e whakawhiwhia ai rātou ki tētahi tohu NCEA i ngā kaupae katoa.

E āhei ana tā te ākonga whai kia tutuki taua paerewa i te wā ka kōwhiria e ia i te roanga o tana whai i te ara o te NCEA.

E āhei ana tā te ākonga whai kia tutuki taua paerewa i ngā wā maha i te roanga o tana whai i te ara o te NCEA.

Ko te kaupae 3 o te tohu NCEA

Ko te kaupae 2 o te tohu NCEA

Ko te kaupae 1 o te tohu NCEA

Te paerewa
tautokorua o
te Literacy and
Numeracy, o Te
Reo Matatini me te
Pāngarau rānei

Te whai mātauranga atu
anō, ngā ara ringarehe,
me te ako mutunga kore

I te roanga o te wā whakawhiti, i te 2024-2027, ka taea te whakatutuki te paerewa tautokorua o Te Reo Matatini me te Pāngarau o te NCEA mā te:

WHAKAOТИ I TE TŪMAHI AROMATAWAI PĀTAHI (TAPA), I TE KETE MANARUA RĀNEI

- › Mā ngā kaiako e whakarite ngā aromatawai tuihono, ngā tukunga kōpaki rānei mā ngā ākonga.
- › E āhei ana tā te ākonga mahi i aua aromatawai mō Te Reo Matatini me te Pāngarau i te Tau 9, haere ake, i te wā e rite ana rātou.
- › E āhei ana tā te kaiako mahi tahi ki te ākonga me te whānau ki te whakatau i te wā e rite ai te ākonga ki te mahi i ia aromatawai.

Or

WHAKATUTUKI I NGĀ WHIWHINGA 10 O TE REO MATATINI ME NGĀ WHIWHINGA 10 O TE PĀNGARAU I TĒTAHI RĀRANGI O NGĀ PAEREWA NCEA KUA WHAKAMANAHIA.

- › E pai ana kia ahu mai aua whiwhinga i hea rānei o ngā kaupae, engari me noho ki tētahi rārangi o ngā paerewa aromatawai kua whakamanahia e nui ana ngā āhuatanga o te reo matatini me te pāngarau o roto.
- › Kōrero ki tō kura mō ngā kōwhiringa paerewa e hāngai ana ki te reo matatini me te pāngarau e wātea ana ki reira.

- › *Kāore ngā whiwhinga o te paerewa tautokorua e kautehia hei whiwhinga mō tētahi atu wāhangā ako.*
- › *Mai te tau 2024 ki te tau 2027, ko te Tūmahi Aromatawai Pātahi me te Kete manarua anake ngā kōwhiringa e tutuki ai te paerewa tautokorua o Te Reo Matatini me te Pāngarau.*

E wātea ana hoki te **Literacy and Numeracy** i ngā kura hei ara anō e tutuki ai te paerewa tautokorua o te NCEA. Whakaotihia ai aua aromatawai ki te reo Pākehā. Tonoa he pārongo anō mō tērā i tō kura.

Me aha te ākonga me ngā whānau hei tautoko i Te Reo Matatini me te Pāngarau o te NCEA?

Mēnā he pātai āu e pā ana ki te reo matatini me te pāngarau o te NCEA, kōrero ki tō kura me ngā kaiako.

Ka hiahia pea koe ki te tono pārongo mō:

- › Ngā ara hei whakapai ake i ō pūkenga i te reo matatini me te pāngarau
- › Ngā wāhanga ako o te NCEA kei reira rā te reo matatini me te pāngarau e noho ana
- › Te āhua o te aromatawaitia o te reo matatini me te pāngarau o te NCEA i tō kura
- › Ngā ara e tautoko ai ngā whānau i ngā ākonga e pā ana ki te reo matatini me te pāngarau o te NCEA
- › Ngā ara e whai kupu arotake ai koe i ngā kaiako e pā ana ki tō kaunekehanga

E āhei ana tā te ākonga whakaharatau i ngā aromatawai tuihono

Nōu e whakaharatau ana i ngā aromatawai matihiko, he mea nui te mahi i tētahi pūrere hiko ka whakamahia e koe i te aromatawai. Ko ngā pūtirotiro o Google Chrome me Safari anake ngā mea ka whai hua nōu e whakaharatau ana i ua aromatawai. Me whai ki te whakamahi i tētahi rorohiko pōnaho.

Me whakamahi koe i tō NSN (Tau Ākonga ā-Motu) e taea ai te whakaharatau ngā aromatawai matihiko o ngā tau ki muri. Pātai ki tō kura mō tērā nama.

Kāore koe e whai kupu arotake e pā ana ki ō tuhinga i ua aromatawai whakaharatau.

[Pāwhiria tēnei hononga ki te whakaharatau i te pūmanawa rorohiko mō te aromatawai matihiko i te paetukutuku a NZQA:](#)

[Pāwhiria tēnei hononga ki te whakaharatau i ngā aromatawai matihiko o ngā tau ki muri:](#)

He haerenga mutunga kore ngā akoranga o Te Reo Matatini me te Pāngarau kāore e mutu ki te aromatawai.

Kia kaha tō whai i ngā ara wātea hei ako, hei whakawhānui hoki i ō pūkenga i te ao mātauranga me te ao o ia rā.

E kitea ai he pārongo anō, he kiriata hoki e pā ana ki te NCEA me ngā ara e wātea ana ki ngā whānau, tae atu ki ngā pārongo kei te reo Māori, kei ngā reo hoki o ngā moutere o Te Moana-nui-a-Kiwa:

E whai pārongo anō ai mō te NCEA me ūna āhuatanga:

- › [Mō NCEA he kiriata me ngā rauemi](#)
- › [He awheawhe utu-kore mō te NCEA mā ngā ākonga Māori, mā ngā whānau Māori, me ngā hapori Māori](#)
- › [He awheawhe utu-kore mō te NCEA ma le Pasifika mā ngā ākonga, mā ngā whānau me ngā hapori nō ngā moutere o Te Moana-nui-a-Kiwa](#)

E whai pārongo anō ai mō ngā whakamātautau NCEA me ngā ara ki ngā umanga:

- › [Te tautoko i tō rangatahi ki te whakarite mō ngā whakamātautau o te NCEA](#)
- › [He pārongo mō te hautū i ngā ara: NZQA](#)

He papakupu:

Te Reo Matatini: Reading, writing, speaking and understand language in many forms.

Te reo matatini: Ko te pānui, ko te tuhi, ko te kōrero me te mārama ki te reo me ūna tini mata.

Te pāngarau: Ko te mārama ki te whakamahi i te pāngarau me te tauanga i te maha o ngā horopaki rerekē me te whakawhitī kōrero mō auā āhuatanga ki te reo Māori.

Te paerewa tautokororua o Te Reo Matatini me te Pāngarau: Ko te whāinga paetae e pā ana ki te reo matatini me te pāngarau me mātua tutuki, e whakawhiwhia ai ki te ākonga tētahi tohu NCEA.

Te tohu NCEA: Ko te tohu ā-motu e matua ana mō ngā ākonga o te kura tuarua i Aotearoa.

Ngā paerewa o te NCEA: Ka whakaahua ngā paerewa o te NCEA i ngā āhuatanga me mātua mōhio e te ākonga, i ngā mahi rānei me oti e tutuki ai te paerewa. Mā te whakatutuki paerewa e whai whiwhinga ai te ākonga e riro ai tētahi tohu NCEA.

Ngā whiwhinga: Ka whai whiwhinga te ākonga ka tutuki ana tētahi paerewa.

Whakakotahitia ai ngā whiwhinga i ngā hōtaka ako rerekē hei wāhangā mō te tapeke o tētahi tohu NCEA mō tētahi kaupae.

Te Tau Ākonga ā-Motu: He nama ahureinga ka tukuna e te Tāhuhu o te Mātauranga ki tēnā, ki tēnā o ngā ākonga.

